

MĀKSLAS UN MĀKSLAS PEDAGOĢIJAS MIJIEDARBĪBA: TEORIJA UN PRAKSE

Interactions of Art and Art Pedagogy: Theory and Practice

Inta Klāsone
Liepājas Universitāte

Abstract. *The article raises the issue of the link between art and its varied expressions of form with pedagogy of art. A number of important directions of scientific research in art pedagogy are highlighted on the basis of the scientific knowledge base in the world and Latvian Education Area, guidelines of National Strategic Guidance, trends in art and art education, and summary of survey data. Object of the research is the interaction process between art and art education for improvement of pedagogical work performance; the objective of the study is: to identify major research issues in the process of interaction of art and art pedagogy in today's context, providing the basis for a balanced, cognitive, emotional, aesthetic and social development of a personality.*

Key words: *art pedagogy, art tendencies, interactions of art and art pedagogy.*

Ievads *Introduction*

Izglītība ir būtiska ikvienas valsts sastāvdaļa. Saskaņā arī ar filozofa H.G.Gadamera viedokli, izglītība vistiešākajā veidā ir saistīta ar kultūru un pirmkārt apzīmē cilvēka dabisko dotību un spēju izveidošanu (Gadamers, 1999). Pilnvērtīgs izglītības process veido sabiedrības pamatzināšanu bāzi, to bagātināšanu, katram cilvēkam piemītošo spēju izkopšanu un to attīstību līdz augstākai pakāpei, palīdzot cilvēkam apgūt dzīves prasmes, izprast sevi, noteikt attieksmi pret sevi un apkārtējo pasauli, tādējādi atrodot savu vietu dzīvē.

21. gadsimtu raksturo dinamiskums un straujas pārmaiņas, kas veido gan ieguvumus, gan izaicinājumus, starp kurām var minēt: arvien pieaugošo starptautisko konkurenci, migrāciju un multikulturālismu, tehnoloģiju progresu, kā arī zināšanu ekonomikas attīstību. Pārmaiņas notikušas ne tikai ekonomikā un sabiedriski politiskajā sfērā, bet arī mākslas, kultūras, izglītības un zinātnes jomās, sabiedrības ikdienas dzīvē. Zinātnieks R. Alijevs (2005) norāda, ka minēto pastiprina sociokultūras transformācija, humānisma krīze un kultūras pamatvērtību revidēšana. Mūsdienās nepieciešami radoši, adaptēties spējīgi, ar starpdisciplināru pieeju spējīgi īstenot idejas un inovācijas pieņemoši speciālisti, kuri, veicinātu daudzveidīgo cilvēka dzīvesdarbību jomu attīstību mūsdienu kontekstā. UNESCO Pasaules konferencē Lisabonā (Portugāle) radoša potenciāla attīstīšanai 21.gadsimtā tika izvirzīti vairāki nozīmīgi jautājumi mākslas pedagoģijas kontekstā (Road Map..., 2006):

- Vai mākslas mācību priekšmeti tiek mācīti, lai izprastu mākslu vai arī ar mērķi, lai veicinātu citu mācību priekšmetu izpratni?

- Vai māksla ir jāmāca atsevišķu mācību priekšmetu veidā, lai tikai tos izprastu vai arī ar mērķi veidot zināšanu un iemaņu kompleksu un vērtībizpratni?
- Vai mākslas izglītība ir paredzēta tikai atsevišķiem, nelielam skaitam cilvēku, apdāvinātiem, vai arī visiem?

Tieši mākslas izglītība veido tādas iemaņas kā sevis izteikšana, spēju kritiski uztvert apkārtējo pasauli un aktīvi iesaistīties daudzveidīgās cilvēka darbības sfērās. Atsaucoties uz pētījumu par kultūras ietekmi uz kreativitāti, var atzīmēt, ka mākslas izglītība sekmē tādas izglītības iegūšanu, kurā apvienojas fiziskās, prāta un radošās spējas, attīstot pilnvērtīgāku un dinamiskāku saikni starp izglītību, kultūru un mākslu (Kultūras ietekme..., 2009). Māksla ir cilvēka dzīves būtiska integrāla daļa, kur vienkopus savijas izglītība, amatprasmē un radīšana. Amerikāņu mākslas zinātnieks R. Hilperts norāda, ka mākslā ir nepieciešams atšķirīgs izziņas process un kā arī spēja domāt līdzībās vai nelineāri, tā palīdz izlīdzināt mākslīgas robežas starp dažādām jomām (Hilpert, 1941). Māksla ir nozīmīga cilvēka vispusīgas izglītības komponente, kas nodrošina personības pilnvērtīgu attīstību. Ieviešot mākslu izglītības praksē, veidojas priekšnoteikumi līdzsvarotai intelektuālai, emocionālai un psiholoģiskai personības un sabiedrības attīstībai kopumā. Līdz ar to pārmaiņām tiek pakļauts mākslas izglītības saturs un tā īstenošana, kas noris saskaņā ar mākslas izpausmju daudzveidību cilvēka dzīvesdarbībā. Saskaņā ar iepriekš minēto mākslas pedagoģijas un mākslas mijiedarbības izpētē iezīmējas vairāki nozīmīgi aspekti.

Lai noteiktu galvenos pētījuma jautājumus, par izpētes objektu ir noteikts mākslas pedagoģijas un mākslas mijiedarbības process izglītības darba pilnveidei. Šī raksta mērķis ir, pamatojoties uz zinātnieku atziņām izglītības telpā, valsts stratēģiskās virzības vadlīnijām, tendencēm mākslā un mākslas pedagoģijā, aptaujas rezultātā iegūto datu apkopojumu, konstatēt galvenos pētījuma jautājumus mākslas un mākslas pedagoģijas mijiedarbības procesā personības līdzsvarotai kognitīvai, emocionālai, estētiskai un sociālai attīstībai.

Mākslas pedagoģijas raksturojums mūsdienu izglītības telpā *Characteristics of art pedagogy in the modern educational space*

Ņemot vērā, 21.gadsimta raksturozīmes mākslas pedagoģijā var noteikt tās mērķu paplašināšanos. Nosacīti mācību mērķus mākslas izglītībā var iedalīt divās grupās. Pirmkārt, tie ir tiešie mērķi, kuri atbilst mākslas izglītībā definētiem specifiskiem mērķiem. Savukārt tos papildina pastarpinātie mērķi, kas saattiecināmi ar izglītības programmu vispārīgiem mērķiem, kurus iespējams sasaistīt ar mākslas izglītību un radošo darbību. Zinātniece A.Bamforda atzīmē, ja mākslas izglītības kvalitāte ir vāja vai nevienmērīga, tā drīzāk nomāc, nevis attīsta audzēkņu kreativitāti (Bamford, 2006). Šobrīd

Latvijā arī mākslas izglītībā notiek inovatīvas darbības, stratēģiju meklējumi tās optimizācijai un modernizācijai laikmeta kontekstā.

Māksliniecisko prasmju attīstīšana, zināšanu iegūšana un izpratnes veidošana, darbojoties dažādos mākslas veidos, kultūras izpratnes padziļināšana, mākslinieciskās pieredzes apmaiņa, mākslinieciskās gaumes attīstīšana ir noteiktie mākslas pedagoģijas mērķi Eiropas izglītības telpā. Papildus šiem specifiski mākslinieciskajiem aspektiem lielākajā daļā Eiropas valstu mākslas izglītībā ir izvirzīti uzdevumi radīt arī individuāla un sociāla/kultūras rakstura rezultātus, piemēram, ticību saviem spēkiem un spēju veidot pozitīvu pašnovērtējumu, rosināt individualitātes pašizpaušmi, spēju veikt saskanīgu darbu komandā, veicināt starpkultūru izpratni un līdzdalību kultūras procesos, sniegt atbalstu sociālās iekļaušanās procesā, īpaši akcentējot radošumu (Mākslas izglītība...,2009). Arī Nacionālajā Attīstības plānā no 2014. līdz 2020. gadam starp prioritārajiem virzieniem personības attīstībā ir izvirzīta cilvēka drošumspējas veicināšana, adaptējoties strauji mainīgajā vidē, paužot – personīgo iniciatīvu, sadarbības spējas, protot pastāvīgi identificēt šķēršļus attīstībai (Latvijas Nacionālais...,2012). Tanī pašā laikā mūsdienās pieaug plaša starp izziņas un emocionālajiem aspektiem, jo emocionalitātes attīstībai netiek pievērsta pienācīga uzmanība. Izziņas procesu attīstības akcentēšana ir viens no iemesliem tikumisko paradumu pasliktināšanās procesam mūsdienu sabiedrībā. Savukārt mākslas izglītība, sekmējot emocionalitātes attīstību, var līdzsvarot emocionalitātes un izziņas attīstību, līdztekus veicinot pasaules kultūras veidošanos. Tādējādi var pamatot Eiropas Parlamentā pieņemtajā rezolūcijā mākslas pedagoģijas nostiprināšanai un tās attīstībai Eiropas telpā izvirzītos galvenos ieteikumus (Mākslas izglītība..., 2009): Mākslas izglītībai ir jābūt obligātai visā skolas izglītības posmā; Mākslas izglītībā ir jāizmanto jaunākās paaudzes informācijas un komunikāciju tehnoloģijas; Mākslas vēstures mācību stundās jāorganizē tikšanās ar māksliniekiem un jānodrošina kultūras vietu apmeklējumi.

Pedagoga profesijas nozīme laika gaitā saglabājas. Līdz ar to arī mākslas pedagoga darbība ir pakļauta nepārtrauktai profesionālai pilnveidei, sekojot laikmeta izvirzītajām prasībām izglītībā, tādējādi ietekmējot pedagoģiskā darba rezultātus arī mākslas izglītībā. Apzinoties izglītotāja - audzinātāja lomu J.A.Students pauž viedokli, ka pedagogs ir visas apkārtējās sabiedrības audzinātājs (Students, 1998). Pedagoga darbību var raksturot kā komunikatīvu, kas izpaužas tolerantā partneru savstarpējā sadarbībā – aktīvā, efektīvā mijiedarbībā un interakcijā (Hibnere&Grasmane, 2000). Kā norādīts Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā, pakāpeniski izmainīsies pedagoga darba raksturs. Galvenās iezīmes saskatot, ka pedagogam jābūt daudzpusīgai, talantīgai personībai, kura palīdz, iedvesmo, sasaista dažādas jomas, sadarbojas un organizē. Tas, savukārt nav iespējams, ja pedagogam, kurš iesaistīts mākslas izglītības īstenošanā, nav izpratnes par mākslas procesu virzību mūsdienās, lai

līdzsvarotu mākslas fundamentālo zināšanu apguvi līdztekus ar mūsdienu mākslā notiekošajiem procesiem un to ietekmi cilvēka dzīves darbībā.

Mākslas ietekme sociāli aktīvas personības veidošanā *Impact of art on the formation of an active life position*

Mūsdienās Latvijā ir izveidojusies zināma pieredze mākslas līdzekļu pielietošanā vairākās jomās: mākslas terapijā, korekcijas programmās, profesionāli-mākslinieciskajā jomā, pedagoģisku mērķu īstenošanā, u.c. Pasaulē apvienotajā Nacionālās mākslas asociācijā ir noteikti vairāki nozīmīgi pamataspekti, kāpēc māksla ir nozīmīga personības attīstībā.

Mākslai piemīt sava vizuālos tēlos izteikta valoda, kuru ikvienam ir jāamācās lasīt. Vizuālie tēli ir tie, kas atspoguļo mūsu vajadzības, ikdienas sasniegumus, mūsu cerības, pieredzi un ideālus.

Māksla ir ne tikai kreativitātes izpausme, pašizpausme un komunikācija, bet arī noteikta darba veids, kas pavada cilvēka dzīvi no bērnības līdz vecumam. Tādējādi ikvienam ir iespēja gūt gandarījumu pēc labi paveikta darba. Laba darba ideja tiek izprasta kā personības sava veida piepildījums, sabiedrības atzinība, darbs ekonomikas attīstībai. Tiek uzskatīts, ka mākslas ideja ir labākais veids, lai veicinātu izprast darba vērtību.

Māksla iekļauj sevī nozīmīgu vērtības sistēmas veidošanas aspektu personības attīstībā. Var pievienoties uzskatam, ka mācot mākslu mēs nevaram neskart tādas vērtības kā: vērtības ģimenē un mājās, darbs un spēle, individualitāte un sabiedrība, daba un vide, karš un miers, skaistais un riebīgais, naids un mīlestība. Tieši ar mākslas palīdzību mums ir iespēja rosināt jauno paaudzi domāt par tik nozīmīgām vērtībām cilvēka dzīvē (Why art..., 2014). Amerikas zinātnieks R. Kohens ir noskaidrojis galvenās desmit jomas cilvēka dzīves darbībā, kuras māksla ietekmē. Kā nozīmīgākais aspekts atklājas tās patiesais raksturs virzībā uz labklājību, padarot cilvēku cildenāku, iedvesmotāku, radošāku, labestīgāku. Māksla palīdz mums izteikt savas vērtības, veidot tiltus starp kultūrām, veicina cilvēku vienotību neatkarīgi no etniskās izcelsmes, reliģijas vai vecuma. Kā nākošais aspekts atklājas, ka māksla veicina augstāku akadēmisko rezultātu sasniegšanu, radot patīkamas emocijas, rosinot motivāciju, apņēmību, raisot interesi par citām jomām. Tiek atzīts, ka māksla kā industrija sekmē jaunu formu veidošanos uzņēmējdarbībā, rada jaunas darbavietas. Investīciju ieguldīšana mākslā nozīmē atbalstīt darbu, paaugstināt nodokļu ieņēmumus, veicināt tūrisma attīstību, virzīt radošumā balstītas ekonomikas attīstību. Ceturtkārt, māksla ir būtisks atbalsts vietējiem uzņēmējiem un sabiedrībai kopumā. Tiek atzīts, ka māksla ir tūrisma stūrakmens, veicina eksportu, būtiski ietekmē veselības aprūpi, dara stiprāku un vienotāku sabiedrību, veicina jaunu iniciatīvu un radošo industriju attīstību (Cohen, 2013). Mūsdienās mākslai piemīt daudzveidīgas izpausmes. Filozofe E. Freiberga norāda, ka mākslu klasifikācijas paņēmieni, kas bija nozīmīgi pagātnē,

ir zaudējuši savu aktualitāti (Freiberger, 2000). Ņemot vērā mūsdienu mākslas īpatnējo stāvokli, kad tematiski tajā saplūst kopā laikmeta filozofijas atziņas ar estētiskajām un mākslinieciskajām idejām, iezīmēt žanriskās robežas mūsdienu mākslas procesos ir diskutabls jautājums.

Līdzīgu viedokli pauž arī mākslas zinātniece H. Demakova prognozējot, ka mākslu augsti attīstīti cilvēki nākotnē apgūs un radīs līdzās inženierzinātnei vai agronomijai (Demakova, 2010). Minētais atstāj būtisku ietekmi mākslas pedagoģijā, tās pilnveidi laikmeta kontekstā globālo un vietējo parādību sabalansēšanā, vispārējā un individuālā apzināšanā, tradīciju un modernā izpratnē; zināšanu un spēju attīstībā; garīgā un materiālā izvērtēšanā. Valsts izglītības sistēmu var uzskatīt par līdzekli ikviena sagatavošanai dzīvei pasaulē. Psiholoģe S. Omārova norāda, ka indivīds pakāpeniski apgūst uzvedības modeļus, sociālās normas un vērtības, kas nepieciešamas viņa veiksmīgai funkcionēšanai pastāvošajā sabiedrībā, tādējādi iegūstot spēju piedalīties sabiedrības dzīvē (Omārova, 2004). Līdz ar to pedagogam ir nozīmīga loma gan palīdzības sniegšanā, gan pašpaļāvības sajūtas attīstīšanā kā individuālām personībām, gan kā dažādu sociālo grupu locekļiem, attīstīt personības plašu prasmju un interešu klāstu, kas ļautu identificēt un nostiprināt savu potenciālu un veicinātu radošumu. Līdz ar to arī mākslas pedagoga darbība ir pakļauta nepārtrauktai profesionālai pilnveidei, sekojot laikmeta izvirzītajām prasībām izglītībā. Pedagoga darbību var raksturot kā komunikatīvu, kas izpaužas tolerantā partneru savstarpējā sadarbībā – aktīvā, efektīvā mijiedarbībā jaunu alternatīvu meklēšanā.

Sadarbības tīkla veidošanas formas *Types to building partnerships*

Kultūras analītiķis D.Klaičs norāda, ka sadarbība ir radošs process un ietver resursu apvienošanu, līdzfinansējumu, tehnisko atbalstu, prasmju un apmācības nodošanu, kopīgu analīzi, diskusijas, izpēti un eksperimentus (Klaičs, 2007). Par nozīmīgākiem stratēģiskiem principiem partnerības tīkla veidošanā var atzīmēt jaunradi kā vienu no būtiskākajiem attīstības dzinūļiem ar spēju radīt jaunas idejas, rīcības formas vai arī sasaistīt esošās idejas, konceptus, metodes un rīcības jaunā veidā; tolerances principu, ietverot atvērtību un cieņu pret kultūru un dzīvesveidu; sadarbības principu starp pilsētām un izglītības iestādēm, ļaujot jaunos veidos kombinēt katram pieejamos resursus un kopīgi risināt vienotu problemātiku; līdzdalību ar aktīvu līdzdarbošanos mākslā, kultūrā un pētniecībā. Pārdomātas komunikācijas stratēģijas izvēle ir tikai viens no nosacījumiem sadarbības tīkla veidošanā mākslas un mākslas pedagoģijas mijiedarbības sekmēšanai. D.Klaičs vērš uzmanību uz tādiem komunikācijas līdzekļiem kā publicitāte presē, mājas lapu izveide, informatīvu biļetenu izplatīšana, pasākumu apmeklēšana, ielūgumi māksliniekiem, mākslas zinātniekiem un kritiķiem (Klaičs, 2007). Tā ir iespēja nenorobežoties, bet gan

sadarboties, veidot kopīgu pieredzi, vērtības un mērķus, apliecinot savstarpēju cieņu, kopības un uzticības izjūtu. Veiksmīgas izglītības prakses veidošanos iezīmē sadarbības tīkla veidošana ar individuālām un sabiedriskām organizācijām, piemēram, mākslas muzejiem un galerijām, vides iestādēm, profesionāliem māksliniekiem. Pētījumi liecina, ka profesionālu mākslinieku iesaistīšana paaugstinātu mākslas mācīšanas un mācīšanās procesa kvalitāti, rosinātu lielāku radošumu, uzlabotu skolotāju prasmes un pārliecību par savu kompetenci, kā arī nodrošinātu plašāku kultūras resursu pieejamību. Pētniece A. Bamforda ir atklājusi saistību starp mākslas izglītības kvalitāti un profesionālu mākslinieku līdzdalību, norādot, ka kvalitatīvu mākslas izglītību varētu raksturot kā spēcīgu partnerību starp skolām un mākslas un sabiedriskajām organizācijām ārpus skolas (Bamford, 2006). Ārpuskolas mākslas izglītībai ir būtiska nozīme visās Eiropas Savienības valstīs, lai piedāvātu radošas aktivitātes neformālās izglītības kontekstā. Iesaistīšanās projektos, mākslas dienās, biennālēs, radošajās nometnēs, dalība ekskursijās, radošajās darbnīcās, meistarklasēs un nometnēs ir tikai dažas darba formas mākslas un mākslas pedagogijas mijiedarbībā. Šobrīd tiek atzīts, ka festivāliem vairāk piemīt informējošs un reprezentējošs raksturs, kas iedrošina, stimulē un rāda sasniegumus mākslā. Līdzdalība festivālos ir lieliska pieredzes iegūšana starptautiskā kontekstā mākslā un motivē uz sadarbību. Pieredzes un domu apmaiņu, redzesloka paplašināšanos, savstarpēju bagātināšanos un sadarbības iespēju apzināšanu veicina dalība konferencēs, semināros, simpozijos, plenēros. Jauno mediju un informācijas komunikāciju tehnoloģiju attīstība iezīmē jaunas funkcijas mākslas pedagogijā, paver aizvien jauniem iespējas kontaktiem un dažādām sadarbības formām. To izmantošana kļūst par mācību metodi no vienas puses un kā mākslas radīšanas instrumenti no otras puses.

Mākslas pedagogijas un mākslas mijattiecību modelēšana no pedagoga prasa specializētas zināšanas un prasmes. Lielā mērā no pedagoga prasmes modelēt mākslas pedagogijas praktisko norisi ir atkarīga kvalitāte. Minētais norāda uz pedagoga lielo atbildību tagadnes un nākotnes sabiedrības pasaules uzskata veidošanā, kurā būtiska vieta ir cilvēka intelektuālai un emocionālai attīstībai. Jautājums par pārmaiņām mākslas pedagogijas teorijā un praksē laikmeta kontekstā ir komplicēts un atvērts diskusijām.

Mākslas un mākslas pedagogijas mijiedarbības izpēte *Exploring interactions between art and art pedagogy*

Lai apzinātu Liepājas Universitātē studējošo domas par mākslas un mākslas pedagogijas mijiedarbībā nozīmīgiem aspektiem, tika uzdoti vairāki jautājumi. Pētījumā tika iesaistīti profesionālajā augstākās izglītības bakalaura studiju programmā „Skolotājs” 43 studējošie topošie skolotāji vecumā no 19 līdz 22 gadiem. Mākslas pedagogijas mērķu raksturojums respondentu skatījumā

atklāts 1.tabulā „Mākslas pedagoģijas mērķi” („Objectives of the Art pedagogy”).

1.tabula

Mākslas pedagoģijas mērķi
Objectives of the Art pedagogy

Mākslas pedagoģijas mērķis	Respondentu skaits	Atbildes (%)
Veidot radošu personību	43	35
Attīstīt spējas pielietot mākslas līdzekļus starpdisciplinārā skatījumā	43	22
Attīstīt izpratni par mākslu	43	18
Rosināt saskatīt mākslu apkārtējā vidē un ikdienā	43	14
Pilnveidot personības attīstību	43	11
Izveidot māksliniecisko gaumi	43	8
Veicināt jauno tehnoloģiju izmantošanas iespējas mākslas apzināšanā un jauna produkta radīšanā	43	7
Pilnveidot zināšanas par mākslu pasaulē	43	6
Pilnveidot prasmes darboties ar dažādiem materiāliem	43	5
Veidot prasmes dažādu kompozīciju izveidē	43	4

Iegūtās atbildes liecina, ka lielākā daļa studējošo par nozīmīgākiem mākslas izglītības mērķiem saskata veidot radošu personību, attīstīt spējas pielietot mākslas līdzekļus starpdisciplinārā skatījumā un attīstīt izpratni par mākslu. Tikai neliela daļa respondentu par nozīmīgākiem mērķiem mākslas pedagoģijā norāda pilnveidot prasmes lietot dažādus materiālus un izstrādāt daudzveidīgas kompozīcijas.

Aptaujas turpmākajā gaitā tika noskaidrots respondentu viedoklis par mākslas nozīmi cilvēka dzīvē. Aptaujā iegūtie rezultāti atklāti 2.tabulā „Mākslas nozīme cilvēka dzīvē” („Role of art in human life”).

2.tabula

Mākslas nozīme cilvēka dzīvē
Role of art in human life

Mākslas nozīme cilvēka dzīvē	Respondentu skaits	Atbildes (%)
Māksla atspoguļo cilvēka vērtībsistēmu	43	23
Māksla ievieš jauninājumus cilvēka dzīvē	43	21
Māksla rada spējas izteikties	43	17
Māksla sniedz prieku, pozitīvas emocijas	43	15
Māksla veicina pašizpratni un pašnoteikšanos	43	12
Māksla ļauj apzināt vēsturi	43	9
Māksla rosina domāšanu un motivē uz sacensību	43	8
Māksla veido jaunu pieredzi un skatījumu uz pasauli	43	7
Mākslai piemīt terapeitiska iedarbība	43	7
Māksla sniedz brīvības izjūtu	43	5
Māksla rotā cilvēka dzīves telpu	43	3

Iegūtās atbildes liecina, ka studējošie mākslas nozīmi saskata cilvēka vērtības sistēmas atspoguļošanā, inovatīvu ideju ieviešanai cilvēka dzīvesdarbībā un spējā izteikt savas domas un uzskatus. Neliela daļa respondentu mākslas nozīmi cilvēka dzīvē raksturo kā brīvības izjūtas radīšanu un dzīvestelpas rotāšanu.

Pētījuma gaitā tika noskaidrotas respondentu domas par sadarbības tīklu veidošanas iespējām mākslas pedagoģijas un mākslas mijiedarbības procesā. Aptaujas rezultātā iegūtās atbildes par partnerību veicinošām sadarbības formām apkopotas 3.tabulā „Mākslas pedagoģijas un mākslas mijiedarbības formas” („Interactions forms of art and art pedagogy”).

3.tabula

Mākslas pedagoģijas un mākslas mijiedarbības formas
Interactions forms of art and art pedagogy

Mākslas pedagoģijas un mākslas mijiedarbības formu nosaukums	Respondentu skaits	Atbildes (%)
Mākslas muzeju apmeklēšana	43	33
Līdzdalība izglītojošos mākslas pasākumos	43	29
Dalība konferencēs, diskusijās	43	21
Ekskursiju organizēšana	43	16
Kultūrvēsturisku vietu apmeklēšana	43	15
Dalība plenēros	43	8
Specializētas mākslas izglītības iegūšana	43	7
Piedalīšanās meistarklasēs	43	6
Mākslas kinofilmu skatīšanās	43	6
Iesaistīšanās karnevālos	43	4
Speciālu spēļu spēlēšana	43	5
Integrētas izglītības īstenošana	43	4
Teātra izrāžu apmeklēšana	43	3

Aptaujas laikā iegūtie rezultāti liecina, ka studējošie topošie skolotāji, partnerības tīklu veidošanā atzinīgi vērtē sadarbības veidošanu ar muzejiem, iesaistīšanos ar mākslu saistītos izglītojošos pasākumos, dalību konferencēs un semināros, kā arī ekskursiju organizāciju.

Atsevišķi studējošie saskata pozitīvu iespaidu integrētas izglītības īstenošanā, teātra izrāžu apmeklēšanā. Kopumā Sadarbības tīklu veidošanai piemīt dinamisks un mainīgs raksturs. Tā kā mūsdienu izglītības telpā akcentēta ir radošas personības un radošas sabiedrības attīstība, tad mākslas un mākslas pedagoģijas mijiedarbība kļūst par neatņemamu sastāvdaļu visos izglītības līmeņos.

Secinājumi Conclusions

Mākslas un mākslas pedagoģijas mijiedarbības procesā ir iespēja pielietot daudzveidīgas darba formas, metodes, paņēmienus, materiālus un tehnikas, īstenot jaunas pieejas, lai palīdzētu ikvienam atrast savu vietu sociālajā vidē, veidot jēgpilnu dzīvesdarbību, aizsargāt sevi, veidot starppersonu attiecības, sekmējot sociāli aktīvas dzīves pozīcijas veidošanos un iespēju paplašināšanos. Mūsdienās, kad aizvien lielāku nozīmi iegūst ikviena tehnoloģiskā kompetence, spēja integrēt dažādu jomu prasmes un kompetences, radošas iemaņas, kā arī atvērtība starptautiskai un starpkultūru sadarbībai būtiski ietekmē mākslā notiekošos procesus un līdztekus mākslas pedagoģijā iezīmē nozīmīgas pārmaiņas tās īstenošanā. Mākslas un mākslas pedagoģijas mijiedarbībā nozīmīga ir partnerības veidošana, nostiprināšana un attīstība starp izglītības iestādēm, pedagogiem, māksliniekiem, pētnieciskām institūcijām, radošām apvienībām, individuālām un sabiedriskām organizācijām izglītības darba pārveidei, laikmetam atbilstīga mācību satura īstenošanai, pedagogu profesionalitātes izaugsmei, personības izglītības paplašināšanai, padziļināšanai un tās harmonizācijai.

Līdz ar to galvenie pētījuma jautājumi mākslas un mākslas pedagoģijas mijiedarbības procesā personības līdzsvarotai kognitīvai, emocionālai, estētiskai un sociālai attīstībai iezīmējas: mākslas izglītības iespēju izpēte sociāli aktīvas personības dzīves pozīcijas veidošanā; skolotāju sagatavošanas un profesionālās pilnveides iespēju izpēte; sadarbības veidošanas un nostiprināšanas iespēju izpēte mākslas pedagoģijas teorijā un praksē.

Summary

Our time is characterized by dynamism and rapid changes, which develop both - benefits and challenges, among which one can mention: the ever-increasing international competition, immigration and multiculturalism, technological progress, as well as development of the knowledge economy. Twenty first century society needs specialists that are creative, able to adapt and accepting innovations, hence the education systems also have to change in the light of these needs. Education of art is exactly the one that develops such abilities as self-expression, the ability to critically perceive the world around and be actively involved in diverse areas of human activity. Thus, one can identify several important questions in the context of art pedagogy: Are arts subjects taught to understand the art or with the aim to foster understanding of other subjects? Does art have to be taught as separate subjects to only understand it or with the aim to build a complex of certain knowledge and skills and comprehension of values? Is art education intended only for individuals, small, limited number of people, for the gifted, or for everybody? Culture and art are the most important components of comprehensive human education that ensure wholesome development of a personality. Arts education fosters acquisition of the education that combines physical, mental, and creative skills developing better and more dynamic relationships between education, culture and the arts. Nowadays a gap between the cognitive and emotional aspects is increasing since development of emotionality is not adequately addressed.

Thus, findings in art education on defining alternative approaches, on development of contemporary curriculum in art education as well as on evaluation of art teachers' performance are significant. This marks expansion of the frontiers of art education in the content of school activities as well as the teacher training and professional development. The development of a successful education practice is also marked by building partnerships with individual and public organizations. A teacher's balanced personal growth marks as an important aspect of art education. Nowadays it is important to identify the impact of new technologies in art education.

Currently innovative actions, search for strategies of its optimizing and modernization in the context of the 21st century takes place also in Latvia in art education.

Today, Latvia has developed certain experience in applying art's tools in a number of areas: art therapy, adjustment programs, professionally - artistic field, reaching educational goals, etc.

Based on the scientific knowledge base in the world and in the Latvian education space, a number of directions can be raised in research of art pedagogy:

- To explore the relationship between art education and social potential / the formation of an active life position / expansion of rights and opportunities.
- To explore opportunities of art's teacher training and professional development.
- To explore opportunities for building partnership, strengthening and development of theory and practice in art pedagogy between education institutions, teachers and research institutions, creative unions, individual and public organizations.

Research of the given aspects refers to the importance of culture education in general, which is one of the most important means for development of creative individuals and creative society and which combines artistic and scientific activities. Therefore forms the basis for a balanced, cognitive, emotional, aesthetic and social development of an individual.

Literatūra References

1. Alijevs, R. (2005). *Izglītības filozofija XXI gadsimts*. Rīga: Retorika A
2. Bamford, A. (2006). *Wow Factor, The: Global Research Compendium on the Impact of the Arts in Education*. Münster: Waxmann Verlag GmbH
3. Cohen, R. (2013) 10 Reasons to Support the Arts in 2013. Retrieved from <http://blog.artsusa.org/2013/04/08/10-reasons-to-support-the-arts-in-2013/>.
4. Demakova, H. (2010). *Nepamanīs. Latvijas laikmetīgā māksla un starptautiskais konteksts*. Rīga: ¼ Satori
5. Freiberga, E. (2000). *Estētika. Mūsdienas estētikas skices*. Rīga: Zvaigzne ABC
6. Gadamer, H.G. (1999). *Patiesība un metode*. Rīga, Jumava.
7. Hibnere, V. & Grasmane, I. (2000). *Bērna vizuālā darbība*. Rīga, Raka.
8. Hilpert, R. (1941). *Changing emphasis in school art programs*. Bloomington: Public School Publishing Company
9. Klaičs, D. (2008). *Iztēle bez robežām*. Cēsis: Culturelab
10. Kultūras ietekme uz kreativitāti. (2009). Retrieved from <http://www.google.lv/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCoQFjAA&url=http%3A%2F%2Fkriic.lv%2Ffaili%2Fkreativitate.doc&ei=avYVU5yBAebnywOUz4CIAw&usq=AFQjCNHOMyhuGlmGtZKuyUjBCD99TzA&bvm=bv.62286460,d.bGQ&cad=rja>
11. Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014. – 2020.gadam. (2012). Retrieved from http://nap.lv/images/20121220_NAP2020_Saeim%C4%81_apstiprin%C4%81ts.pdf
12. Mākslas izglītība un kultūrizglītība Eiropas skolās (2009). Retrieved from http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/113LV.pdf.

13. Omārova, S. (2004). *Cilvēks dzīvo grupā*. Rīga: Kamene
14. Road Map for Arts Education. The World Conference on Arts Education: Building Creative Capacities for the 21st Century, Lisbon, 6-9 March 2006. (2006). Retrieved from http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/CLT/pdf/Arts_Edu_RoadMap_en.pdf
15. Students, J.A. (1998). *Vispārīgā paidagōģija, II: Zinātne un māksla sevis un citu audzināšanā*. Rīga: RaKa.
16. Why Art Education? Retrieved from <http://www.arteducators.org/advocacy/why-art-education>